

באר בשדה

גליון תורני מבית המדרש דקהל שטפנשט • מהנעשה ונשמע במוסדות שטפנשט

באר חפרוה שרים

ילקוט מתורת רבותינו הקדושים זיע"א בפרשת השבוע

התבטלות לחכמים - 'ביטול הישות'

תמים היה בדרתיו (ה) פירש ברש"י: יש מרבתינו דורשים אותו לשבח וגו' ויש שדורשים אותו לגנאי. אפשר לפרשו כך: יש ואדם מחזיק בעצמו כי את כל היש' שלו הוא מרבתינו, לזה דורשים לשבח. אבל אם האדם חושב כי כל היש' לו הכל הוא משלו בעצמו, מבלי שלמד מרבתינו לזה דורשים לגנאי.

(הרה"ק ה'אמרי אמת' מגור זי"ע)

וזה 'אלה תולדות נח נח' שהוא עצמו עשה מעשים טובים עבור עצמו.

(בית יעקב)

כח האבות להפוך דין לרחמים

את האלהים התהלך נח (ו) פירש רבינו הק' סגנון של ישראל מבאר דיטשוב זי"ע שהכונה בזה הוא שנח הלך ע

מה הוא רחום אף אתה רחום

אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו (ו) פירש ברש"י: וזהו מרומז באמרו 'צדיק תמים היה בדרותיו' פירוש שהיה נח צדיק כמה שנוגע לאנשי דורותיו, וזאת דכתיב 'את האלקים התהלך נח', היינו מה שבינו לבין קונו, והנה כבאנשי דורו מצינו ההיפך: 'וירא אלקים את הארץ והנה נשחתה', היינו בינם לבין קונם. ומפרש מה טעם ראה אלקים עליהם כל כך במדת הדין? משום שהשחית כל בשר את דרכו על הארץ, 'דרכו' מוסב על אלקים שהשחיתו דרך אלקים שהוא רחום וחונן, מה שראוי לאחוז בדרכיו ולהיות בין אדם לחברו חומל וחונן, ואילו עשו כן היה הקב"ה מרחם וחונן אותם אעפ"י שעברו עבירות בינם לבין קונם אבל עכשיו שלא עשו כן נחתם גור דין שלהם לכליה.

(חתם סופר - תל"ע)

- יש לברוח
- מטרדות
- הפרנסה
- ולמצוא
- זמן ומקום
- לעסוק
- בתורה
- ותפילה

אלה תולדות נח נח (ו) פירש רבינו יעקב יוסף הכהן מפולנאה זי"ע שמבאר דברי המדרש (בראשית רבה ל) על הפסוק 'אלה תולדות נח נח' נח' נייחא לתחתונם. וכך וכתב: וכן שמעתי כי לשעבר היה עבודתו של היצר הרע רק לדחות את האדם מעולם הבא, מה שאין כן עתה נתחכם לדחות האדם מעוה"ז ומעוה"ב, כגון שטרודו בטרדת הפרנסה אשר יומם ואין לא ישקוט ואין לו מנוחה בעוה"ז, ומכל שכן שאין לו פנאי לפקח בעניני רוחניות ועסקי עוה"ב, ונדחה משניהם וכמאמר החכם ששאל את אחד שהוא טרוד תמיד בעסקי פרנסתו אם השיגו או לא? והשיבו שלא השיג כלום. אמר לו אם במה שאתה עוסק בו לא השגת, מכל שכן עסקי עוה"ב שאין אתה עוסק בו שלא השגת כלום!, ואמר החכם אילו היה איפכא שעבור טרדת פרנסתו שהוא טרוד ואין לו מנוחה היה לו עבור זה עולם הבא, עדיין היה הדבר שקול אם לעשות כך' וכו'. ומסיים: ובה יובן כי יש גייה בעליונים לעולם הבא, על ידי שהיה לו מנוחה בעולם הזה בעולם התחתון שלא היה טרוד בטרדת עולם הזה ופרנסה, והיה לו פנאי להתבודד וזה שאמר 'את האלוקים התהלך נח', היינו שדבר זה אנו לומדים מצדקותו של נח שאף על פי שכל העולם סביבו היה שטוף במי המבול האדירים שהתריבו את כל העול, ולא

עד שתעבוד עבור בניך
עבוד עבור עצמך...

אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו (ו) פירש רש"י: תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים. אומר על דרך צחות, על פי מה ששמעתי בשם מחותני אדמו"ר הרב היהודי הקדוש זי"ע מפרישיסחא שאמר תוכחת מוסר על מנהגי בני אדם על תבל שכל אחד אומר שכל יגיעותיו ועסקיו עלי ארץ הוא עבור בנו להספיק הצטרכותיו שיוכל לשבת באהלה תורה ויראת שמים, אמנם כאשר נתגדל הבן הזה הוא שוכח למה ועל מה היה אביו מתיגע עבורו לגדלו לתורה ומעשים טובים וגם הוא אומר כמו אביו שכל עמלו יגיעו הוא עבור בנו שיהיה תלמיד חכם ועובד דהם וכן הוא מנהג בני אדם בעונותינו הרבים דור אחר דור ואמר ע"כ היהודי הקדוש זל"ה 'מתי כבר אוכה לראות זה הבן האמיתי... ועל זה העידה התורה 'אלה תולדות נח נח' שלא עזב עצמו לפעול לייגע עבור בנו, אלא הוא בעצמו היה הבן האמיתי והיה עובד השם יתברך תמיד,

גליון מס' 459

שבת נח

- בית המנסת לתורה ולתפילה שטפנשט
- כולל אברכים לעיון - לפרו"צ
- כולל אברכים לתורה - אחרוני
- דחוב פריש"ל 13 מנ"ב
- תלמוד תורה
- "תורת אמת" שטפנשט
- גני הילדים
- סנות הת"ת
- מבנה לישיבה קטנה ללל חסידות
- הרה"ק 35 אלעד
- בית המנסת
- בית שטפנשט - נבתיים
- קברו הצדיק משטפנשט
- רח"ו רבנים - נבתיים
- כולל אברכים * בית מנסת * מדרשיה
- * מרכז מתנדבים לנעקים
- המנסת אורחים ואש"ל ברומנה
- קבוצות ירושים - בחומה מראש
- מרתם כפר האדמו"ר הצינעני משטפנשט
- רח אלוונבה 2 ש"ס פאקורד-אש"ל רומנה
- מקוה טרדה
- מפעל קמחא דפסחא
- וקמחא דשבחא
- עור וסיוע למשפחות ברוכות בימי החגים ושבתות השנה.
- אור מתתיהו
- שיעורי תורה ברחבי הארץ, כנסו חיזוק ויעריב ירוח לנעם שששדות, בחשתתות גדולי המשימים ומכיל הרבים
- הספריה התורנית ומוזיאון
- לנגדנות יהדות חומה
- וזכר הצדיקים משטפנשט.
- מכון תורני
- "תורת אמת - שטפנשט"
- לתוצאת כתבי רבותינו הקדושים
- לביט שטפנשט - רויזן - וחכמי רומנה.
- מפעל האנציקלופדיה
- החכמי חומה
- מספרי המכון בית תשיג
- במשדרי המוסדות
- אנציקלופדיה מילתא שבמכות בית רויזן ב"ח
- אגודת אמת - שטפנשט
- רויזן
- רשפי קודש - רויזן
- מגילת מלכים - יוסן
- עלי ובה
- ח"א עניני ברת מילה,
- ח"ד עניני חלומות
- ח"ד עניני נישואין ומנוחה טאני,
- ח"ד עניני פרוין הבן הקמיעות לשמירת הילד
- ליטור ענינים - דרובי הליטור
- מנוול של משיח - נגווי שטפנשט נתקים
- אלבום עם שני דיסקים

יו"ל על ידי מכון 'תורת אמת שטפנשט' הצטרפו לקבלת הגליון כל שבוע בדוא"ל: 7172759@gmail.com טלפון: 03-579-03-03 פקס: 03-616-5110

השאיר שריד ופליט מכל היקום, עם כל זה מצא לו נח מקום מקלט לברוח מטרדות הפרנסה ולהכנס אל תוך התיבה ובוהו הציל נפשו ונפש בני ביתו ממי המבול.

(תולדות יעקב יוסף)

צדיק וישר הוא

נח איש צדיק (ו. ט) איתא במדרש "בית רשעים ישמיד ואוהל ישרים יפרח", "בית רשעים ישמיד" זה דור המבול ואוהל ישרים יפרח זה נח, ופלא הדבר הלא בתורה נקרא נח בשם צדיק כדכ' ונח איש צדיק, וצדיק וישר הם ב' דרגות אלא הפירוש הוא כדכתיב 'אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה', ואיתא בגמרא 'לא הכל לאורה ולא הכל לשמחה, צדיקים לאורה וישרים לשמחה, היינו לצדיק צריכים להאיר מקודם כדי לראות את הדרך אשר לפניו, אבל 'ולישרים שמחה' ואף בחושך אור לו, ומקודם היה נח איש צדיק אבל אחרי שכנס לתיבה זכה לבחינת ישר.

(חידושי הרי"ם)

מקוה מטהר ומציל מפגמים

צדיק תמים היה בדרתיו (ו. ט) צדיק תמים הי'ה בדרותיו, ס"ת מקוה"ה בזכות שמירה על טבילה במקוה נצולים מפגם דור המבול, וכשם שהמקוה מכסה את כל גופו במים כמו"כ נכנסו בכל גופם בתיבה ונצלו עי"ו.

(בית אברהם - סלוני)

צדיק לעצמו וצדיק לבריות

אָהָה תוֹלְדוֹת נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו (ו. ט) נראה דהנה יש שני מיני צדיקים שעובדים את הבורא, צדיק אחד יש שעובד הבו"ה בהתלהבות גדול והוא לעצמו ואינו מקרב הרשעים להיותם גם כן מעובדי הבורא ב"ה, רק שהוא בפני עצמו לבדו עובד הבורא. ויש צדיק אחד שעובד הבורא ומחזיר הרשעים להיות ג"כ מעובדי הבורא, כמו אברהם אבינו אבינו שהיה מגייר גרים, ואיתא בכתבי האר"ז שלעל זה נענש נח על שלא היה מוכיח הרשעים שבדורו והוצרך לבוא בגלגול במשה, ומשה היה מתקן, שהיה מוכיח תמיד כל ישראל. וזהו הפי' שאחז"ל (קידושין ט) טוב לשמים וטוב לבריות כי זה הצדיק שעובד ה' ומקרב את הרשעים ג"כ להיות עבדי ה', נקרא טוב לשמים, משום שהוא עובד הבו"ה וטוב לבריות ג"כ בשביל שהוא מקרב הבריות לעבוד ה' אבל נח לא היה מקרב הבריות לעבוד ה' כנ"ל. וידוע מה שאמרו חכמינו ז"ל (סנהדרין ז"ט) 'כל המלמד בן חבירו תורה כאלו ילד' כמו שכתוב אצל אברהם אבינו 'ואת הנפש אשר עשו בחרן', ומצא לפי זה: אברהם אבינו שהיה מגייר גרים הרבה לכך לא נאמר אצל אברהם 'אלה תולדות' כמו שנאמר אצל נח שלא היה לו תולדות רק מה שאמר הכתוב: 'ויולד נח שלשה בנים את שם ואת יפת' ולא יותר כנ"ל, וזהו פי' הכתוב 'אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדרותיו' וכו' ויולד נח וכו' רק 'אלה תולדות נח' מה שאמר הכתוב להלן 'ויולד נח שלשה וכו' והטעם 'את האלהים התהלך נח' רצונו לומר רק 'את האלהים' היה מתהלך נח, והיינו שנח לבדו היה עובד הבו"ה אבל לא היה מתהלך עם הבריות לקרבם להיות מעובדי הבו"ה לכן נאמר שוב 'ויולד נח' רק שלשה בנים את שם וכו' וישיך שפיר אלה תולדות נח.

(קדושת לוי)

נח החזיק עצמו בענווה ושפלות

תמים היה בדרתיו את האלקים התהלך נח (ו. ט) הנה נח נשאר עניו ושפל רוח בעיני עצמו, אע"פ

שהיה צדיק אחד בדור של רשעים, משום שא'ת האלקים התהלך נח, בזוכרו תמיד בגדלות הבורא וממילא מעשיו לא היו נחשבים בעיניו, אם כי לגבי בני אדם היה צדיק מכל מקום היה מעמיד תדיר את צדקותו ביחס לאלקים לפיכך נשאר תמים עניו ושפל רוח בעיניו.

(נועם מגדים)

הלימוד מהפסוק "את שם את חם ואת יפת"

ויולד נח שלשה בנים את שם את חם ואת יפת (ו. ט) כתב ברש"י הק': אלה הם מעשיו הטובים של נח. ודרש הרה"ק הרבי רבי בונים מפארישיסחא זי"ע, אשר נח לימד והשטיש אצלו ואצל אחרים את שלשת הדברים הללו: 'את שם' היינו לזכור תמיד את שם האלוקים, 'את חם' היינו לקיים כל מצוה בחום ובהתלהבות, 'ואת יפת' לעשות אך ורק מעשים שהם תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם.

הסיבה לזה שנענשו דור המבול בעונש קשה כל כך

ק"ץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפנייהם והנני משחיתים את הארץ (י. ט) פירש"י: 'לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל' והקשה הגאון מהר"ם שיק זצ"ל והלא אמרו חז"ל (פסוק"ד יז) אין בעל הרחמים פוגע בנפשות תחלה, רק מעניש תחלה בממונו ואחר כך בגופו. וכאן בדור המבול פגע בנפשות תחלה, וקשה הדוה ליה להענישם תחלה בממונם אך באמת לא קשה מידי, כיון שגזלו וחמסו אם כן לא היה הממון שלהם, ולכך הצריך לעונשם בנפשות, וזהו שאמר 'לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל'.

(ילקוט הגרשני)

להאיר את אותיות התורה

צָהָר תַּעֲשֶׂה לְתֵבָה (ו. ט) 'תבה' - פירושה מלה של תורה ותפילה - בלשון המשנה תיבה זו מלה - המצילה ממבול הגשמים והארציות המציף את העולם, וזה פירוש של 'צָהָר תַּעֲשֶׂה לְתֵבָה' שתעשה אור למלה כל מלה של תורה ותפילה היוצאת מפיו מאירה ובהירה.

(שפת אמת)

התורה והתפילה של הצדיקים מהפכין את מדת הדין למדת הרחמים

צָהָר תַּעֲשֶׂה לְתֵבָה (ו. ט) איתא בספר הק' 'נועם אלימלך' עה"פ 'צוהר תעשה לתיבה', שהצדיק על ידי תיבות התורה שלומד בה הוא מהפך הצרה לצהר, היינו אור. עכדה"ק. הרי דעל ידי לימוד התורה הק' בקדושה וטהרה לשמה מתקיים 'הפוך בה' להפוך לטובה את מידת הדין לרחמים, ע"ד שאמרו חז"ל (סוכה יז) שתפלתו של צדיקים מהפכת דעתו של הקב"ה ממדת אכזריות למדת רחמנות ע"כ, וזהו הפך בה, 'בה' הכוונה 'על ידה' דיינו שעל ידי התורה וטובל להפוך מידת הדין לרחמים.

טעם מדוע הותר לנח לאכול דבר מן החי

וַאֲתָהּ קָח לָךְ מִכָּל מַאֲכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל (כא. ט) מבואר ברמב"ן הקדוש מפני מה עד נח לא הותרו לאכול את הבא מן החי ורק לנח הותר לאכול מן החי מפני כי נח החיה אותם את כל הבהמות והחיות בתיבה, לכן הותר לו לאכול מן החי, וזהו נראה לי הרמז קח

לשון קנין כמבואר בפסוק (בראשית כב. ט) 'כסף השדה קח ממני' כלומר על ידי זה יקח קנין חדש שיותר לו לאכול ח'.

(קדושת לוי)

נח חשב שהוא ניצול מכח מתנת חים ולא בזכות

וַיַּעַשׂ נֹחַ כָּכָל אֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹקִים כּוּ עֲשֵׂה (ו. כב) להגיד שבחו של נח שלא כיון בעשיית התבה להציל את נפשו מטביעת המים הזדונים, רק עשה לקיום גזירת המלך. ויאמר עוד כי הנה נח חשב בדעתו שאין לו זכות להנצל כי כן דרך הצדיקים שמחפשים דרכיהם ויודעים שאינם יוצאים ידי חובתם בעבודת הבורא, רק שחשב בדעתו שהש"י רוצה ברוב רחמיו להצילו במתנת חנם, וז"ש 'ככל אשר צוה אותו אלקים כן עשה', אבל בעצם עבודתו לא מצא לעצמו זכות שינצל, וכל זה מורה צדקתו.

(אגרא רכלה)

הנכנס לתוך אותיות התורה והתפילה ניצול מכל רע

כָּא אֲתָהּ וְכָל בֵּיתְךָ אֶל הַתֵּבָה (י. א) איתא בשם רבותינו נ"ע ש'תיבת נח' היא תיבות ואותיות התורה והתפילה, וכל אדם יכול להכניס את עצמו בכל 'תיבה' מתורה ומתפילה, ועל ידי זה יוכל להנצל מכל הסתר.

(חידושי הרי"ם)

נח האמין כי בני דורו עוד יחזרו בתשובה

וַיִּבְרָא נֹחַ וּבְנָיו וְאִשְׁתּוֹ וּנְשֵׁי בְנָיו אִתּוֹ אֶל הַתֵּבָה מִפְּנֵי מַי הַמַּבּוּל (י. ט) פירש רש"י: אף נח מקטני אמנה היה, מאמין ואינו מאמין שיבוא המבול ולא נכנס לתיבה עד שדחקוהו המים. וקשה, נח שממנו נשתת כל העולם, והתורה העידה עליו שהיה איש צדיק תמים, היחנן לומר עליו שמקטני אמנה היה? אלא וודאי אשר נח מאמין היה בדברי ה' בשלימות ברם עד שדחקוהו המים עדיין ייחל וקויה שיעשו בני דורו תשובה ותיבטל גזירת המבול, ודברי רש"י כך הם: אף נח מקטני אמנה היה מאמין, היינו, שלא היה מתיאש משום אדם ואפילו מקטני אמנה היה מאמין ומצפה שיתעוררו בתשובה ויתקנו מעשיהם, וממילא אינו מאמין שיבוא מבול, כי תשובה ומעשים טובים ודאי יבטלו את רוע הגזירה, שהרי תשובה מועלת, ולכן לא נכנס לתיבה עד שדחקוהו המים ונוכח שהבריות עומדים בקלקולם ואפילו על פתחו של גיהנם אינם חוזרים.

(אבני אפוד, שמועות יצחק)

האוכל בכוונה הרצויה זוכה לדעת בירור ההלכה

מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכָּל הָעוֹף הַטְּהוֹר (ו. ט) פירש"י העתידה להיות טהורה לישראל למדנו שלמד נח תורה. כתב הרה"ק רבי דוד מדינוב זי"ע ויש לדייק בלשון רש"י כי לשון למדנו שייך כשיצא לנו למוד ועצה טובה איך להתנהג. אבל בזה שמשמענו הכי שלמד נח תורה וידע איזה בהמה תהיה טהורה לישראל איזה למוד יצא לנו ומה נ"מ בזה? וי"ל דכתיב בסוף הפסוק 'ומן הבהמה אשר איננה טהורה' וארז"ל (פסחים דף ט) עיקר הכתוב שמנה אותיות כדי לספר בלשון נקיה ושם בע"ב מסופר על ב' תלמידים שישבו בפני הלל וכו' אחד אמר מפני מה בוצרין בטהרה ואין מוסקין בטהרה ואחד אמר מפני מה בוצרין בטהרה ומוסקים בטומאה, אמר הלל מובטח אני בזה שמורה הוראה

בישראל. ויש לתת לב לדברי חז"ל וכי בשביל שמדקדק לספר בלשון נקיה יזכה להורות הוראה, ואיך תלוי זה בזה וי"ל עפ"י הידוע שעיקר האכילה הולך לברר הנצטות הק' מדומם, צומח, חי לבחי' מדבר, והנה זה הנזהר ומדקדק לאכול בקדושה ובכוונה זו רק לברר ניצוה"ק הטוב מן הרע ע"ז יוכל לברר האמת מן השקר וזוכה אל הלכה ברורה, להסיר קש ותבן, היינו הקושיות מן ההלכה, וכן לפי שאוכל רק להביא בח' דומם צומח חי לבחי' מדבר, בדאי נזהר מאד בדיבורו לדבר רק דברי קדושה, ולספר בלשון נקיה, לכך לפי שראה שזה התלמיד מדקדק לספר בלשון נקיה ש"מ שאכילתו בקדושה וממילא יזכה גם להורות הלכה בישראל וזה מלמדת לנו התורה כאן.

(צמח דוד)

מי שיש לו צלם אלוקים אינו מפקח משום בריה

'מוראכם והיתכם יהיה על כל חייית הארץ'. (ב. פסע אחת נסע הרה"ק רבי אורי מסטרליסק ז"ע עם כמה מחסידיו ועגלתם עברה בתוך יער עבות. פתאום עצרו הסוסים בבהלה, העגלון ראה כי מולם עומד דוב אימתני ומתכונן לזנוק עליהם, והחל לזעוק, אמר רבי אורי לעגלון: 'אל תפחד', ותוך כדי ירד מהעגלה והתקרב לעבר הדוב, וכשהתקרב אליו הרים מעט את כובעו וחשף את מצחו ומיד הדוב ברח. לאחר מכן אמר רבי אורי לחסידיו: אל תחשבו שהיה כאן 'מופת', פשוט הרי נאמר בתורה 'מוראכם והיתכם יהיה על כל חייית הארץ'. ואם האדם אינו מקלקל את צלם אלוקים שעליו, אין לו לפחד ולהתירא משום חיה, אלא ההיפך, בעלי החיים יפחדו ממנו.

ה'מונדרוציה' וההתדרדרות

פי יצר לב האדם רע מנעריו (ח. כא) פירש הגה"ק מהר"ם שיק כי יצר לב האדם נעשה רע על ידי נעוריו, היינו ילדיו, שנגדל אותם בדרך שיהיו 'אויפגעקלערטע' - בעלי השכלה, נאורים, ואחר כך כשיגדלו הנערים וכולם הולכי קדמה [מודרניזם] ו'אויפגעקלערטע' הם מלעגים עליו ועל מנהגיו, ובזו מפניהם וממילא רוצה גם להיעשות 'אויפגעקלערטער' כמוהם ולבסוף אכן נעשה כמותם, רח"ל.

(משנה שכ"ד)

מותר להלבין פני חברו בעת אמירת מוסר אך בתנאי שתודא שיהיה לזה תועלת

שפך דם האדם באדם דמו ישפך (ט. טו) קשה על כפל תיבת 'האדם באדם' ואמר היהודי הקדוש ז"ע דפירוש הכתוב הוא שופך דם האדם מי שרוצה לשפוך דם האדם, באדם היינו, בני שבא לומר דברי מוסר מפלחי עקמומיות הלבבות ולפעמים שופכי דם האדם באדם, אזי אם יוכל להחזירו ולהעמידו שיהיה אדם, להחזירו לקדושה ולהורית בקרבן נפש הרוחני אזי דמו ישפך מותר לשפוך דם האדם להחזירו למוטב, הא אם לא יוכל להחזירו להיות אדם, אסור לו לשפוך דמו.

(תפארת היהודי)

תפילה כדבעי - כיצד?

שפך דם האדם באדם דמו ישפך (ט. טו) כתב הגה"ק רבי מנחם מנדל מוויז'ניץ-וישאבה ז"ע: איתא בספ"ק נועם מגדים בשם המגיד הק' ממעורר ש"ע דהאדם קודם התפילה נקרא רק 'דם', וזהו הכוונה לא תאכלו על הדם דמיניה ילפי'

(בברכות י" ע"ג) שאסור לאכול קודם התפילה, וע"י התפילה ככוונה בא האל"ף וזהו הכוונה בכוונה בינה' (שבת ק"ד ע"ג) דע"י בינה היינו, תפילה בכוונה הלב, בא האל"ף. וי"ל דזה כוונת הפסוק (ישעי' א. ט) 'ובפרשכם פפיקם אעלים עיני מכם גם פי תרבו תפלה אינני שמע ידכם דמים מלאו' והפירוש היינו תפילה בלא כוונת הלב נקראת רק 'פרישת כפיים', וזה הכוונה דבעת שלא תתפללו בכוונה הלב 'אעלים עיני', והוא משום ד'ידכם דמים מלאו' ונשארו רק האותיות 'דם' שבאדם, ולא זכו להאל"ף וזהו 'דמים מלאו' וי"ל הכוונה כאן שופך דם האדם באדם היינו דמשאיר רק האותיות ד"ם באדם ואינו מתפלל בכוונה להביא גם האל"ף לאדם"ם אז דמו ישפך ר"ל ע"י יסורים תפילתו לא מתקבלת אבל כשמביא לעצמו האל"ף ע"י תפילה בכוונה הלב אזי הוא האדם השלם, וזהו הכוונה בשה"ש 'אלף לך שלמה', דע"י האל"ף שלימה נשמתו ומשנתו שלימה.

(שארית מנחם)

מוסר השכל מהפרשיות

מרגליה בפומיה דצדיקים בשם הרה"ק המגיד מקאזניץ ז"ע שכל אדם יש בו קצת ממיזותיהם של אלו הדורות, והם: בחי' הקנאה תאוה והכבוד, וכן מנה אותם: קין במידת הקנאה, דור המבול במידת התאוה, ודור ההפלה במידת הכבוד, ולכן נכתבו פרשיות אלו כדי ללמוד מהם מוסר השכל, איך להזהר ממיזות אלו שלא להיכשל בהם ואיך לעבוד עליהם ולהעלותם.

ותבא אליו היונה לעת ערב והנה עלה זית טרף פפיה (ח. יא) 'טרף' ב' במסורה א' הדין, ואיך (הושע ח. א) לכו ונשובה אל ה' כי הוא טרף וירפאנו, עפ"י מאמר ז"ל (סנהדרין צ"ז ע"ג) אין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מהכיס, דהיינו, שהעניות תהיה חלק מחבלי משיח ר"ל, וזה הוא 'ותבוא היונה' המרמזת על כנסת ישראל, לעת ערב של גלויות, ו'טרף' שהוא הפרנסה 'מרורים כזית בפיה', אז העצה 'לכו ונשובה אל ה' כי הוא טרף וירפאנו', כי ע"י תשובה אפשר להמתיק חבלי משיח ויחלץ עני מעניו.

(שארית מנחם - ווישווא)

כשהצדיק נושע נושעים עמו הכל

ויזכר אלקים את נח ואת כל החיה ואת כל הבהמה אשר אתו בתבה (ח. יא) כאשר זוכר השם יתברך את הצדיק להושיעו היהיה מביא ישועה גם לאנשים פשוטים ונחותי דרגה העומדים במדרגה אחת עם חיות ובהמות, וזאת משום 'אשר אתו' שהם מחוברים אל הצדיק ונכנעים לפניו.

(הרה"ק מלוברין ז"ע)

'קח סגור מקומו'

'ויזכר אלקים בגימ' 'סניגור'. נ"ח ר"ת נ'פשונו ח'כתה, והיינו שהסניגור הגדול ביותר הוא, שהקב"ה רואה נפשות ישראל מחכות לישועתו ית'.

(הרה"ק בעל האמרי חיים מוויז'ניץ ז"ע)

בצאתו מהתיבה התפלל נח שיהא מעורב בין הבריות וכך יוכל להשפיע עליהם לטוב

ויזכר אלקים אל נח לאמור: צא מן התיבה (ח. טו-טז) איתא במדרש רבה (לה. א): 'אמר נח הוציאה ממסגר נפשי'. לכאורה כאשר נכנס לתיבה היה צריך לומר זאת, ברם שש מאות שנה היה נח מסוגר ומכונס בפני עצמו, ולא הלך לקרב ולהשפיע על בני דורו

ויתכן שאם היה מדבר על לבם לא היה נימוח כל היקום, ולזה התפלל עכשיו ביציאתו מהתיבה 'הוציאה ממסגר נפשי' שהיא תהיה פתוחה לכל אדם.

(קול מנחם)

אחרי המבול שינה נח את הלך מחשבתו

ויחל נח איש האדמה וישע פרום (ט. טו) יונתן בן עוזיאל תירגם 'והחל נח להיות איש צדיקא', ופלא הדבר, והלא כבר בתחילת הפרשה נאמר 'אלה תולדות נח נח איש צדיק' וגם מה קורא לו הכתוב 'איש האדמה' בעוד שקודם כאמור קראו 'איש צדיק', והנה על הפסוק 'ותבוא אליו היונה לעת ערב והנה עלה זית טרף בפיה' (ח. יא) אומר המדרש (בר"ד לג. ו) שאמרה היונה 'מוטב מר מזה ולא מתוק מתחת ירך', ונח אמר לה: 'אילו שבקת, אילן רב הוה מתעביד', ולהבין כל זה, הנה ידוע שיש ארבעה מיני שמות לאדם והשם היחיד גדול וחשוב הוא אדם וכשם אדם יש שני ביאורים האחד 'כי מן האדמה נוצר' והשני כי 'אדמה לעליון', וזוהי חשיבותו של האדם כי אעפ"י שנוצר מן האדמה יוכל הוא לזכך את גופו להיות דומה ליצורי עליון, והנה ידוע כי יש שני מיני צדיקים, יש אחד שעובד ה' בתורה ותפלה ובסיגופים והוא מתבודד תמיד ואינו מתערב עם הבריות, ויש צדיקים המעורבים בין הבריות אוכלים ושותים ובוזי יעשו טובה גם להמון העם בני דורם, שהם מתקרבים אליהם ושומעים את דבריהם. והנה נח בטרם בא המבול על הארץ היה שונא את אנשי דורו בגלל מעשיהם הרעים, ולכן התבודד עם עצמו וזהו שנאמר 'את האלקים התהלך נח' (בראשית ו. ט) כלומר שעסק בתורה ותפלה ולא עבד ה' בדברים גשמיים, ברם אחר המבול ראה כי טוב יותר להתערב בין הבריות למען ילמדו ממעשיו, יראו וכן יעשו, וזהו שהתחיל להתעסק גם בדברים גשמיים והלך ונטע כרם, וזוהי העלה את הדברים הנמוכים אל ה' ועשה מן האדמה 'אדמה לעליון', וע"כ קרא אותו הכתוב 'איש אדמה' כי הגיע לגודל המדרגה ומן האדמה עשה מותר לצורה, לדמות לעליון, וזוהי כוונת התרגום יונתן 'החל להיות איש צדיקא' היינו לאמר שנעשה לצדיק הנכבד והחשוב ביותר, וגם ידוע כי בחינת צדיק הוא יסוד המשפיע, כי בזה אשר התערב בין הבריות היה לו גם הכוח להשפיע ולהגן עליהם. ובוזו אפשר לבאר הויכוח שהיה בין נח והיינו ע"ד המדרש הנ"ל: היונה המשיכה והלכה בשיטה הקודמת שהחזיק בה נח מלפני המבול דהיינו שמוטב להתבודד ולא ליהנות מבני אדם, ולכן אמרה 'מוטב מר מזה ולא מתוק מתחת ירך', אבל נח כבר הגיע למסקנה כי טוב יותר להתערב ולהנות מבני אדם שעל ידי כך יוכל להעלותם שכך יוכל לתקן אפילו את נמוכי הדרגה, וזוהי מה שהשיב נח 'אילו שבקת אילן רב הוה מתעביד' כלומר אם יתערב בבני אדם ויהנה מהם הוא יתקנם ויעלה אותם ויעשה מהם אילן רב פארות.

'רני עקרה לא ילדה'

בהפטרה 'רני עקרה לא ילדה' ומקשה בגמ': משום דלא ילדה רני עקרה? ומתרץ בגמ' דלא ילדה בניים לגיהנום. ופירש הגרא"ז ורנר זצ"ל - רבה של טבריה. דצריך לבאר קושיית הגמ' דהרי פשט הפ' 'רני עקרה' שעד השתא לא ילדה, והשתא ילדה, וא"כ בדאי שיש לה לשמוח, אלא הביאור בקושיית הגמ' דאטו משום זה בלבד יש לה לשמוח, משום דעד עתה לא ילדה והשתא ילדה, וא"כ היא שוה לאחרים שילדו מלכתחילה, אלא משום דלא ילדה בניים לגיהנום שעיקר השמחה שנוכל בן וחשוב ולא רק משום ההעדר ומקורם, ומתוך צרה המציאם פדות ורוחה, אלא בעיקר בגין דלא ילדה בניים לגיהנום.

(תלמידי ישרון)

סגולות מלכים

ילקוט סגולות לימי השנה מלוקט מפי גאונים קדמונים ומקורות נאמנים
מתוך מפעל "סגולות מלכים" - הלא המה סגולות אשר יסודתם בהררי קודש, והוא
כשולחן הערוך לסגולות מסודר לפי ימי וחודשי השנה דבר יום ביומו
מאוצרותיו של הרב אברהם יעקב סלמון שליט"א רב דקהל שטפניש

סגולות מרנא הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זיע"א

המזמור (תהלים כ') יענך ה' ביום צרה, שבתחילתו
ובסופו מרוז'ין השם יב"ק, כי הרה"ת של "יענך ה'
ביום צרה" בגימטריא יב"ק, וכן הרה"ת של "יעננו
ביום ק'ראנו" בגימטריא יב"ק.

(בנערתו ובקנינו עמ' נו).

סיפור - סגולה למקשה לילד

הרה"ק רבי מרדכי מטשרנוביל ורבינו הרה"ק רבי
ישראל מרוז'ין נפגשו בעיר אחת וקיבלו בצוותא את
הקהל לצעה ולברכה. לכשיימו התחלקו ביניהם
במטבעות דמי ה"פדיון נפש" שהוגשו להם. בסיום
החלוקה נותרה מטבע אחת ורבינו נתנה לרבי מרדכי
ואמר לו: הא לך ה"פדיון" והנפש. וסרב רבי מרדכי
לקבלה במנוקו כי כבר זקן וקשה עליו לערות תיקון
הנשמות. לקח רבינו את המטבע ושאלו: ומה אתם
עושים בעת שמזכירים בפניכם "מקשה לילד"? ענהו
רבי מרדכי: אנו שואלים את שמה, ועורכים טבילה
במקוה, והיות וכל אות יש לה מקור בתורה אנו
מדקדיקין באותיות שמה ומחפשים אחר הפגם ומתקנים
אותו והיא נושעת.

שאלו רבינו: ובנתיים האשה, בת-ישראל מתענה
ומצפה לישועתה? מה אתם עושים? ענהו-שאלו רבי
מרדכי. ויען לו רבינו, אנו מספרים סיפור: מעשה באשה
[גויה] שהתחפשה כגבר והלכה והשתלמה בהצלחה
מרובה בלימודי הנצרות עד שהגיעה לדרגת "אפיפיור".
[כידוע אחד מחוקי כמרי הנצרות הוא שלא להנשא]
לימים הגיע אחד מימי החגאות שלהם בו נהוג כי
האפיפיור נואם בפני המוני הציבור שמתאספים בכיכר
העיר והנה תוך כדי נאומה כרעה ארצה ללדת. ומאז
קבעו בחוקי הכנסייה כי ביחד עם המבטחים שעובר
מינוי האפיפיור צריך לבדקו אם הוא זכר או נקבה...

וכשסיים את המעשה הנ"ל קרא "מזל טוב מזל טוב",
ואמר לבעל האשה, לך לביתך כי אשתך ילדה זכר. ע"כ
לשון הסיפור-הסגולה.

וע"ז הוסיף רבנו ואמר: כי אף איש פשוט אם יספר
סיפור זה יפעלו ישועה.

בספרנו עלי זבח עניני ברית מילה (עמוד קס"ח
- קס"ט), באנו סיפור סגולה זה בנוסח מדויק
ובארוכה, כפי שנהג מרן הגה"צ מוהר"ש טוביאס
זצ"ל לספר כסגולה וכפי שהיה בידו מקובל מאבותיו
ורבותיו נבג"מ. ובסיום באנו לצטט מקור היסטורי
לזה המעשה: ראה סיפור זה בסדר הדורות (חלק ימות
עולם האלף החמישי ד' אלפים תרי"ג): בימי קיסר
לוטריא י"ג למלכותו, היא שנת ד' אלפים תרי"ג,
תתנ"ג לנוצרים, היתה נערה חכמה שמה אגניה,
התלבשה במלבושי איש ויצאה עם נער אחד מעיר
מענץ לאנגלטיה, ושם מת הנער. והיא עלתה לרומי
ומשם נשתלחה לעיר החכמה אטיני שבארץ יון, ושם
נתוסף לה חכמה על חכמתה בספרי דיניהם ושאר
חכמות באופן שעלתה ממדריגה למדריגה עד שנבחרה
לאפיפיור, והיתה נקראת יואניס השמיני, והיה היום
כאשר הלכו ברחוב העיר רומי בדגלים כמנהגם, הנה
באחד מן השוקים אחוזה חבלי לידה וכו', ומפני זה
עוד היום ברומי לבדוק כל אפיפיור אם הוא זכר או
לא, ומעשה הנ"ל היה אחר שהיתה אפיפיור שתי שנים
ושבעה חדשים (צמח דוד ח"ב), ובשלשלת הקבלה דף
ק"י א' כתב מעשה הנ"ל היה בימי רב יוסף וחבריו, כמו
ד' אלפים תק"צ וכמו שנת תר"ע לחורבן (אי אפשר
לכוון, כי תק"צ לא יהיה תר"ע לחורבן וק"ל). ותמלוך
שתי שנים וחמשה חדשים, ולהיותה הרה מאחד
מיועציה, בהליכתה פעם אחת חוץ מביתה ועבדיה
אחריה אחוזה חבלי לידה חוץ מזמנה באמצע הדרך,
ותלד בן ותמת תיכף ויקברוה שם. ע"כ.

(עלי זבח עניני ברית מילה עמוד קסח-ט)

לכל ה"מדרגות" הוא הצדיק מרוז'ין, ומיניה מתברכין
ומושפעין ויונקים כל הצדיקים".

סגולה למניעת כאב השיניים - בקידוש לבנה

סגולה לכאב השיניים מרבנו, ולומר בשעת קידוש
הלבנה אחרי אומרו "כך לא יוכלו כל אויבי לנגוע
בי לרעה" שלש פעמים, יאמר בכל פעם: "ולא יהיה
לי כאב שיניים".

(בארט המים השלם סגולות, טעמי המנהגים עמ' תקסה)

שורש נשמתו מרבינו הבעש"ט הקדוש

הרה"ק רבי אהרן משה מבראד ז"ע כתב
בתוך דבריו על מרן ז"ע כי השיג אותו בשנת
ת"ר לחיי נה, בעינין דאפתחותא מעיינא
דחוכמתא דלעילא ומבועי דחוכמה דלתא
(כמבואר ב"תולדות") ואצל המערה: שהוא
מלכנו מלך המשיח באמת, והוא נשמת ה'
ישראל בעש"ט זללה"ה, ואין אתה יודע ערך
מעלתו וגדולתו בבי"ד הגדול שבירושלים
של מעלה, שכולם יראים מלפניו ומבקשים
טובתו, ועליו נאמר ישראל אשר בך אתפאר
בשמים ממעל בארץ מתחת ואין כל העולם
כולו כדאי לספר בשבחיו אפילו כטיפה מן
הים הגדול.

הרה"ק מרוז'ין הוא נשמת הבעש"ט הקדוש

הרה"ק רבי מרדכי מטשרנוביל אמר על
רבינו שהיה לו נשמת הבעש"ט. כן ידוע כי
בטרם לידתו של הרה"ק ינער כבר אמר רבי
מרדכי מטשרנוביל לאמו הרבנית חוה'ל'
שיתנו לילד שיוולד לה את השם ישראל.
[וראה בפרקי דר' אליעזר פי"ט, שמלך
המשיח הוא בין אלה שקראו בשמותם
קודם שנולדו]. ופעם אחרת אמר רבי מרדכי
מטשרנוביל כי כל מי שנוסע אל הרה"ק ינער
הוא פטורו ומוציאו מכל צרותיו ומצוקותיו.

סגולה לשמחת שבת - הזכרת זקנו מפראהבישט

רבתינו הק' משטפניש אמרו בשם הרה"ק מרוז'ין
על זקנים - אביו הרה"ק "רבי שלום הגדול"
מפראהבישט: מי שרוצה שיהיה לו שבת שמחה,
ידבר ממני בליל ששי, ואם אין לו מה לספר, אזי
ידבר אודות השולחנות והספסלים שלנו.

סגולה למקשה לילד - טבילה ויציאה מוחוץ לעיר

סגולה מרבינו למקשה ללדת, שהבעל ילך למקוה,
ויצא תיכף מן העיר, ויאמר בדרך ובמקום גלותו

סגולה להמתקת הדינים - הזכרת הרה"ק מברדיטשוב

רבינו הרה"ק קדוש ישראל מרוז'ין זצוק"ל אמר
שלדבר מהרה"ק מברדיטשוב הוא סגולה להמתקת
הדינים עבור בני ישראל, כי כן היה מדתו.

(נסת ישראל)

סגולה לאמונה - זירות ממאכלי איסור

רבינו היה אומר כי סגולה לאמונה, להיות נשמר
שלא להתגעל במאכלות אסורות.

(עיריין קדישין) בשם הרה"ק ר' מרדכי שטרנברג ז"ל)

סגולה לקיום ילדים - בגדי פשתן

לאשה אחת שסבלה מצער גידול בנים רח"ל,
[שלא נתקיימו ילדיה ר"ל] נוסעה אל רבינו, ונתן
לה סגולה להלביש את התינוק בבגדי פשתן.

(כתבי הגה"ק מהר"ם מביילגורייא ז"ע)

מלבוש רבינו מרוז'ין - סגולה

הרה"ק רבי אהרן מטשרנוביל ז"ע, כשהביאו לו
מלבוש -קאפטן שחור - מרבינו, אמר כי בדרך כלל
הוא נוהג ללבוש בגדי לבן אך מלבוש זה הינו סגולה
ליראת- שמים, ולאחר שלבשו צעק: "אוי, זה שורף!".

סגולה להינצל ממייתה קודם זמנו - שתית י"ש עם מאכל

רבינו אמר כי אם נזהרים לשתות י"ש עם
פארבייסין [=טעימה כל שהוא]. ניצולים ממייתה
קודם זמנו, וממייתה משונה, וממייתה ע"י עכום, ר"ל.

(בית ישראל טו)

סגולה לפרנסה - שתיית לחיים

רבינו אמר כי כאשר שני יהודים שותים ולחיים,
נשפעת עליהם פרנסה. כי שני היהודים מתית
"לחיים" מצטרפים להשפעת "לחם".

(אדיר במרום - סקאליע קפ"ג)

סגולת הזכרת הצדיקים - לכל דבר

רבינו אמר: בכל זמן שמדברים מצדיקים הוא
סגולה לכל דבר.

(בית ישראל יב)

סגולה לפרנסה - הזכרת הבעש"ט הק'

אמר רבינו: אני אומה, שבכל פעם כשמדברים מן
הבעש"ט הוא סגולה לפרנסה.

(סיפורי נפלאות מגדולי ישראל אות צ"ג).

השפעת הסבא קדישא מרוז'ין לכל צדיקי דורו

הרה"ק רבי שלום מקאמיניא ז"ע, כאשר שוחח
מגדלותם של צדיקי הדור, אמר: "אחרי הכל, המקור

מצבות מספרות

מאונחותיו של הרב אברהם יעקב סלמון שליט"א
רב דקהל שטפנשט

מצבת קברו כיום בתוככי אהל המיוחד לו ולבעל הקרן לדוד בכניסה לבית העלמין סאטמאר רומניה

הרה"ק רבי חנוך העניך מסאסוב - קרעצקי זיע"א

נסתלק ז' חשון תש"ג מנו"כ ב'אהל' הרה"ק הישבט מיהודה' בעיר סאטמאר-רומניה

פרקי תולדותיו רבינו ובני משפחתו

רבינו הק' הרה"ק ר' חנוך העניך מסאסוב זיע"א היה בנו יחידו של הרה"ק ר' יוסף דוד זיע"א שהיה ידוע ומפורסם כגאון עצום ששימש ברבנות בעיירת סאסוב בשליחות אביו ונלב"ע בגיל כ"ח שנים בלבד, והוא היה בנו של הרה"ק ר' שלמה סאסובער זיע"א, שהיה מפורסם כבעל מופת עצום, ושימש באדמו"רות בעיירה סאסוב ואחר כך בלעמבערג (כיום לבוב), היה ידוע בכל העולם כולו כבעל מופת ועקב כך נהיה כתובתו לתל תלפיות.

רבינו הקים את ביתו בזיווגו הראשון עם הרבנית אסתר ע"ה, בתו של הרב הקדוש בעל ה"קדושת יום טוב" מסיגעט זיע"א, ונולדו להם תשעה ילדים, אך רובם נפטרו ממחלות שהיו נפוצות אז, מחלת הטיפוס ומחלת הטרשת, ונותרו לו רק שני בנים ובת: הבן השלישי - רבינו ה'מנחת יום טוב' זיע"א, הבן הרה"ק רבי יואל זיע"א - ה"קירלעזער רב" זצ"ל, ובת שהיתה נשואה לכ"ק הרה"ק בעל ה"ברך משה" מסאטמאר זיע"ע ונהרגה על קידוש ה' באשוויץ יחד עם שלושת ילדיה הי"ה.

לאחר פטירת הרבנית הצ' מרת אסתר ע"ה, הקים רבי העניך'ל את ביתו בשנית עם הרבנית ברכה ע"ה, בת האדמו"ר מסטנביץ זיע"ע ונכדת הרה"ק רבי משה לייב

ה'הקפות' אשר כמנהג בית סאסוב נעשו בריקודים עד כלות הכוחות והנפש ממש, ניגש אליו יהודי שהיה מקושר ואמר לו שבעוד כמה דקות באים לעצור אותך, כפי שעשו אז בתחילת המלחמה לכל האדמו"רים והמנהיגים של הדור. רבינו יצא מבית-המדרש כשהוא מורה להמשיך את הריקודים, ובינתיים הביאו סוס ועגלה ואמרו שהרבי נוסע לעיירת מונקאטש. לאחר כשעה הגיעו הנאצים לחפש את הרבי, והציבור אמר להם שהוא בדרך למונקאטש. למעשה, הרבי נסע לסאטמאר, בצד השני, אל בנו בעל ה'מנחת יום טוב' שהיה גר שם ליד חמיו הרה"ק בעל ה'דברי יואל' מסאטמאר זיע"א. טלטולי הדרך הרעו את מצבו הבריאותי של רבינו, שגם כך לא היה בכי טוב, והוא הגיע לסאטמאר מותש וחלש מאד, שם אושפז בבית-חולים ואף איבד את ההכרה מרוב חולשה.

מסאסוב זיע"ע, וממנה נולדו לו עוד שלושה ילדים. בת אחת עלתה על מזבח קידו"ה יחד עם אמה באשוויץ הי"ה, ושניים שרדו: הרה"ק ר' יצחק מאיר זצ"ל הי"ד - שנפטר עטור בתפילין ביום האחרון של המלחמה, כאשר נאצי ימ"ש ניסה להורגו עם נשקו וכשלא הצליח בכך היכה אותו עם קת הרובה עד שיצאה נשמתו. והשניה - הרבנית מאטיל זאקס ע"ה, שהיתה נשואה לנכדו של בעל ה"חפץ חיים" זיע"א, ועד גיל שש גדלה ממש על ברכי אביה הגדול, והיא נפטרה במאנסי שבארה"ב זה לאחרונה בכ"ב מנחם אב תשפ"ה, זקנה ושבעת ימים ונטמנה בהר הזיתים.

רבינו שימש באדמו"רות בעיירת ה'קרעצקי', וכן שימש שם כראש-ישיבה. הוא ניכר והתפרסם כמנהיג אמיתי, עד שהרה"ק בעל ה'מנחת אלעזר' ממונקאטש זיע"ע התבטא ואמר עליו: "מופתים וישועות אפשר לפעול רק אצל ר' העניך'ל מסאסוב".

ויתהלך חנוך את האלקים ואיננו כי לקח אתו אלקים

בעת שכבו על ערש דוויו, והנה שלושה ימים לפני פטירתו פתח את עיניו ואמר: "ער איז געווען ביי מיר א פאר פעמים, און ער האט מיר באשטעלט..." (תרגום: ...)

הצלתו מציפורני הרשעים הנאצים ימ"ש

סיפר כ"ק אדמו"ר מסאסוב שליט"א: בתחילת המלחמה ביום שמחת-תורה, כשרבינו זיע"ע היה באמצע

באר בשדה - שטפנשט

ישלח דברו וירפאם

סיפור נוסף סיפר תלמידו הרה"ח ר' שלמה כאטץ ז"ל, על אוטובוס שהיה נוסע פעם ביום ממחוז עיר מונקאטש, עובר בין הכפרים הסמוכים ואוסף נוסעים, ואז היה נוסע לקרעצק. בהלוך היה נוסע בשעה 10 בבוקר, וחוזר בשעה 4 אחר-הצהרים. פעם הגיע אל רבינו יהודי שחב את אחיו שלא יכול ללכת על רגליו, והוא הביאו אל רבינו כדי שיפעל עבורו ישועה. ר' שלמה ראה בעיניו איך בהלוך 'סוחב' היהודי את אחיו, ואילו בחזרה לאחר שהיו אצל רבינו, כבר הלך האח על רגליו כאחד האדם... אפילו הנהג הגוי היה מתפלל כל פעם מחדש, איך מגיעים איתו לקרעצק אנשים חולים ומיסורים, והם חוזרים בריאים כאחד האדם... והיה אומר אותו נהג גוי: "דאס איז א וונדערער ר' העניך", זה איש הפלא ר' העניך...

סיפר הרה"צ ר' העניך טייטלבוים שליט"א, נינו של רבינו ורב קהילת אסאוב בירושלים, שהוא היה אצל יהודי במונטריאל שסיפר לו שאבא שלו איבד את הכוח ללכת ברגליו והביאו אותו אל רבינו, ורבינו שם את ידיו על רגלי האיש ומיד הוא התחיל ללכת ללא כל כאב...

והוסיף על כך נינו הרה"צ ר' יהושע טייטלבוים, בנו של כ"ק אדמו"ר מאלעסק, שכמה וכמה תלמידים של רבינו בישיבה בקרעצק סיפרו לו שהיו רואים מידי יום אנשים שלא יכולים ללכת באים אל רבינו, ומיד קמים על הרגליים והולכים. כמו כן אנשים חרשים שהגיעו אליו, התחילו מיד לשמוע, ואנשים שלא יכלו לדבר התחילו מיד לדבר... וכאמור לעיל, נהג האוטובוס הגוי, שהיה נוסע מדי יום לקרעצק, היה מתפעל בכל פעם מחדש בראותו את האנשים החולים שנסעו איתו בבוקר, חוזרים איתו בסוף היום בריאים לגמרי בכל גופם.

רפואה מיוחדת לגבאי של הסאטמאר רב

סיפר הגבאי הידוע של הסאטמאר רב, הרה"ח ר' יוסל אשכנזי ז"ל - הוא היה זה שהעלה על הכתב את ה"דברי יואל". והו"ל את כל ספרי בעל הדברי יואל - יום אחד חלה במעייו והיה בסכנה ממשית, וכל הרופאים אמרו לו שאין לו הרבה זמן לחיות כי כל גופו מתפרק לאט לאט, ואולי רופא גדול בווינה יוכל לעזור לו ולרפאותו. יצא ר' יוסל מסאטמאר לכיוון ווינה, אך בדרך חשב והחליט: 'למה לי לנסוע לווינה?! אסע קודם לקרעצק, לרב העניך מופת הדור' (שהיה גם קרוב משפחה)... הוא אכן הגיע לקרעצק ונכנס לרבינו, ורבינו שם ידו על בטנו ואמר לו: "דו ביסט געזונט, האסט נישט וואס צו פארען קיין וויין" (אתה בריא, אין לך מה לנסוע לווינה), "ואם אתה רוצה להיות רגוע, תלך חזרה אל הרופא שאמר לך לנסוע לווינה". ר' יוסל עשה כעצת רבינו וחזר אל הרופא בסאטמאר. הרופא בך ורואה שאכן הכל חזר לפעול כשורה והוא בריא לחלוטין, ויהי לפלא.

ישועות לרוב במקום ציונו הק' בסאטמאר

סיפור נין רבינו הרה"ח ר' יהושע טייטלבוים, בן האדמו"ר מאלעסק שליט"א, כי לאחר פטירתו של רבינו גדלה הבת מאטיל זאקס ע"ה אצל אחיה רבינו הק' בעל ה"מנחת יום טוב". בערך כשנה לאחר פטירתו של רבינו, חלתה הבת במחלת הטיפוס ואושפזה בבית-חולים בסאטמאר, כשהרופאים נלחמו על חייה והרבנית חיה ריזא - אשת רבינו המנחת יו"ט עשתה כל שביכולתה להצלתה.

באחד הימים קראו הרופאים לרבינו המנחת יו"ט ואמרו לו כי נשאר לבת מאטיל רק עשרים וארבע שעות לחיות, ואם יש מישהו שרוצה להיפטר ממנה עליו להגיע עכשיו. רבינו המנחת יו"ט לא התרגש מהדברים, ובשעת לילה מאוחרת נכנס לבית-החולים, ניתק את הצניורות, ולקח בשתי ידיו את הילדה מאטיל לבית-החיים בסאטמאר. הוא נכנס לקבר אביו רבינו זיע"א. הניח אותה בשכיבה על המצבה, ואמר: "ש'אטע, דאס איז די איינציגער טאכטער וואס איז געבליבן, מאכט א מופת זי זאל בלייבן לעבן מיט אריכות-ימים" (אבא, זו הבת היחידה שלך שנשארה בחיים. תעשו מופת שהיא לא תמות ותוכה לאריכות-ימים). לאחר מכן לקח אותה המנחת-יום טוב לביתו, באומרו שאין מה להשיב לבת-החולים כי ממילא כבר אין להם מה לעשות, ואם היא צריכה למות עדיף שזה יהיה בביתו.

והנה, פחות משני ימים לאחר מכן, קמה הילדה על רגליה והחלה להסתובב בביתו בריאה ושלימה ויהי לפלא!

אוהל הציון הקדוש בבית החיים בסאטמאר רומניה

משיך דרכו נכדו כ"ק אדמו"ר מסאוב שליט"א בתפילת על מצבת זקנו הגדול

ציור דמות דיוקנו של רבינו הק' בעל ההילולא.

לכלל ישראל דברים מאד קשים, וז'ל פעם שתרגישי שאתה בצרה ובסכנה - תצייר בדמיונך את הצורה שלי ותיציל. ואכן, כמה וכמה פעמים במהלך השואה כמעט והיה לטרף בידי הנאצים, ופעם אחת אפילו כיוונו אליו כלי נשק, ואולם הוא עשה כמצוות רבו וצייר בדמיונו את צורת רבינו, ומיד ניצל בלי שום הסבר הגיוני.

גם לאחר השואה, כשניהל את חייו ועסק לפרנסתו, בכל פעם שהיו לו ויכוחים קשים ובעיות שונות, תמיד צייר בדמיונו את צורת רבינו והכל הסתדר לו על הצד הטוב ביותר.

מחצתי ואני ארפא

סיפר נכדו האדמו"ר מאלעסק שליט"א, בשם מחותנו הרב בצלאל שטיינברג, שקיננו היה מקרעצקי והוא היה ההויז-בחור של רבינו. דרכו של רבינו היתה שבכל יום לקראת השקיעה היה צועד לעבר הנהר, כל יום עם מלווה אחר, והוא תור ש אנשים שהיו מחכים במשך חודשים לזכות ללוות את רבינו ובוואתה הזדמנות היו מתייצבים עמו ומקבלים ממנו ברכות ועצות טובות. רבינו היה עומד ליד הנהר כחמש דקות, כאשר המלווה עומד ברחוק מקום, ולאחר מכן חוזר חזרה.

כמה שנים לפני המלחמה, יצא ר' בצלאל בתורו ללוות את רבינו. בדרכם ראו גוי הקוצר את הדשא בעזרת מכשיר, ורבינו הראה עליו ואמר: 'תסתכל, הוא קוצר וקוצר את דשא ולבסוף הוא גדל מחדש... ואז הוסיף רבינו ואמר: "וואס גייט זיין פון כלל ישראל? מ'גייט שניידען און שניידען, אבער איך זאג דיך-צי אז זיי וועלן וואקסן צוריק' (מה יהיה עם כלל ישראל? הולכים לחתוך לבחור בהם, אבל אני מבטיח לך שהם יחזרו ויגדלו), ואתה - אני מבטיח לך, שאתה תהיה החתול של הדשא שנשארה ותצליח לשרוד את המלחמה ולהקים משפחה".

כמוכן שכך אכן היה. והרה"צ ר' יהושע, בנו של האדמו"ר מאלעסק ונינו של רבינו, פגש את בנו של הרב שטיינברג באמריקה, והוא סיפר לו את הסיפור כהווייתו.

הוא היה אצלי כמה פעמים והוא הזמין אותי). כשהגבאים ניסו לברר מי הוא זה שהיה אצלו והזמין אותו, ענה ואמר: "רבי יהודה". לאחר פטירתו של רבינו ביום ז' חשוון שנת תש"ג, כשהוא בן חמישים-ושמונה שנים בלבד, כשנכנסו אנשי ה"חברה קדישא" לדון איפה בדיוק לקבוע את חלקתו בבית-החיים בסאטמאר, סיפרו להם הגבאים את הסיפור הנ"ל ואנשי ה"חברה קדישא" הבינו מיד כי הכוונה היא ל"שבט יהודה" - הרה"ק רבי יהודה גרינוואלד זיע"א, שהיה רב בעיירה סאטמאר והשאיר אחרייו 'צוואה' שאף אחד לא יקבל חלקת קבר באוהל שלו חוץ ממי שהוא בעצמו יגלה שמסכים לכך. כך הבינו אנשי הח"ק שכונתו של רבי יהודה הייתה לרבינו הק' וקברו את רבינו באוהל של ה"שבט יהודה" ובצמוד אליו.

עמוד התורה - גאון ענק שבענקים

ידוע כי כשהיה רבינו בגיל שמונה-עשרה, אמר זקינו הרה"ק ר' שלמה סאטבער זיע"א כי הוא מוריד מעצמו את הרבנות ומעביר אותה לרבינו, כי הוא 'ענק שבענקים'. הוא שלח אותו ללמוד בישיבתו של המהרש"ם מברעזאן, שהיה גאון של עולם, והמהרש"ם הושיבו לידו כל זמן הלימוד בישיבה.

סיפר ראש הישיבה הגאון הגדול רבי ברוך שמואל דויטש שליט"א, כי דמות רבינו היתה דמות נדירה שלא נראתה כמוה רבות בשנים, גאונות אדירה כשל רבינו, עם זיכרון כזה גדול בלימוד התורה, לא ראו עוד מימי הגאון מווילנא. ידוע שלרבינו היו ספרים שחבר על כל הש"ס, וכן ספר מנהגי החסידות על פי ההלכה, אלא שכל הספרים הללו נעלמו ונכחדו בשואה. רק הספר "יד חנוך" הקטן, שכתב רבינו לעילוי-נשמת בנו בכורו יוסף דוד שנפטר בינקותו, שרד את השואה, וממנו ניתן לראות את גאונותו הרבה שאין כדוגמתה. ב"מדרש רבה" שיצא לאור במהדורת ווגשל, ישנן הגהות רבות של רבינו, מתוך הגהות שכתב על כל פרקי המדרש.

סיפר כ"ק האדמו"ר רבי צבי הירש מקרעצק-סיגוט זיע"א, ליב'לחט"א נכד רבינו, האדמו"ר מאלעסק שליט"א, כי ביומא דהילולא של ה"קדושת יו"ט" מסיגוט - חמיו של רבינו, הוא הזמין לסעודת היראצייט והגיע לשם גם הגאון האדיר ה"ערך שו", שהיה גאון מופלג ותלמיד-חכם עצום בסיגוט. הוא סיפר למרן ה"עצי חיים", שהיה גיסו של רבינו, כי באחת מנסיעותיו פגש את רבינו ודיבר איתו בלימוד, ולא זוכר שראה עוד מעולם כזו גאונות בכל חלקי התורה. הוא שאל אותו שאלות רבות שלא היו פתורות לו במשך שנים, ורבינו ידע ליישב את הכל כדבעי. את כל זה שמע אדמו"ר מקרעצק באוזניו במהלך אותה סעודה.

ככל היוצא מפי

סיפר נכדו האדמו"ר מסאטמאר מונסי שליט"א, על יהודי בשם הרה"ח ר' שלמה כאטץ, שלמד בישיבה של רבינו בקרעצק, והוריו התגררו בכפר ליד קרעצק והיו חסימים של רבינו, היו להם שדות בהם היו מגדלים פירות. באחד החורפים התחילה סופת גשמים קשה מאד מלווה עם ברד, והיה זה ממש לפני הזמן שהפירות היו מוכנים לקטיפה, ור' שלמה היה שרוי בצער גדול שמה הוריו כנראה הפסידו את כל הסחורה שגדלה. רבינו ניגש אליו ואמר לו: 'אל תהיה בצער, לשדות של ההורים שלך לא קרה כלום!'. לאחר מספר שבועות, כשחזר לביתו, גילה כי אכן כל השדות בסביבה שהיו בהם פירות נהרסו, חוץ מהשדות של ההורים שלו. ויהי לפלא!

צדיק גוזר והקב"ה מקיים

סיפור נוסף סיפר תלמידו הרה"ח ר' שלמה כאטץ ז"ל, כי בתחילת המלחמה, העיירה קרעצק שהיתה בצ'כוסלובקיה עברה לשליטת ההונגרים, והתחילו הצרפתים והמזוקות הקשות ליהודים. ניגש ר' שלמה אל רבינו וביקש ברכה לשמירה, ורבינו אמר לו: "אני מבטיח לך שאתה תעבור את המלחמה בשלום".

ואכן, במהלך שנות המלחמה עבר ר' שלמה הרבה רדיפות מהנאצים ימ"ש, אבל אף פעם לא ניווק, ולאחר המלחמה זכה להקים בית. אמנם לצערו הגדול לא זכה לזרע של קיימא, וכל חייו היה מצטער על שביקש מרבינו ברכה רק להינצל מהמלחמה ולא ביקש גם שיזכה להקים דורות.

דמות דיוקנו של רבנו

סיפר הרה"ח ר' דוד הולנדר ז"ל, שלמד בישיבה אצל רבינו, שלפני השואה אמר לו רבינו שמגיעים עכשיו

גודל כוחו של רבינו בעולמות העליונים

סיפר תלמיד רבינו הרב צבי לבנוני (ווייס) ז"ל שהיה תלמיד של רבינו בשיבה בקרעצקי. כאשר נפטרה הרבנית חיה רחל ע"ה אם רבינו ונקברה בסוולווא, הגיעו כל תלמידי הישיבה ללוויה. רבינו התכבד לומר דברי הספה, והוא נעמד ואמר: "מאמע, ווען די גייסט ארום אויבן אין הימל, אויב איינער וועט שטיין אינמיטן וועג און ער וועט נישט לאזן דיר אריבער גיין, זאג אז דו ביסט א מאמע פון חנוך העניך פון קרעצקי" (אמא, כשאת מגיעה למעלה בשמים, אם מישהו יעמוד בדרך ולא יתן לך להמשיך הלאה, תגידו שאת אמא של ר' חנוך העניך מקרעצקי והכל יפתח עבורך)...

ואכן, על מצבת אמו העומדת עד היום נרשם שורות הללו ובוזה הלשון: "פה נטמנה הרבנית חיה רחל... אמו של הרה"ק חנוך העניך מקרעצקי שליט"א".

תיקוני נשמות

סיפרה בתו של רבינו, הרבנית מאטיל זאקס ע"ה, כי היא היתה ישנה במיטתו של רבינו כשהוא היה יושב בחדרו ולמד תורה. והיו נכנסות רוחות מהחלון ומדברות אל רבינו ומבקשות תיקון, וכמה פעמים אף שמעה בכיות נוראות, וכשניסתה להציץ לראות מי בוכה לא ראתה אף אחד רק את רבינו המתייך ואומר לה: "מה קרה? למה את לא ישנה?". פעם אחת נכנסה בפתאומית לחדרו של רבינו, וראתה דמות אדם גדול שיש לו עשרות זוגות עיניים ואין לו ידיים, ואביה-רבינו מדבר עימו. וכששם לב שהיא עומדת בלתי, אמר לו: "עכשיו תסתלק מכאן, הבת שלי הגיעה", ואכן תוך שניה נעלם האיש מבלי שיצא מהדלת שהיתה הפתח היחיד...

פי המדבר

סיפר נין רבינו, הרה"ח ר' ישעיה טייטלבוים הי"ד, על יהודי שהיה גר בשכונת בית-ישראל בירושלים בשם ר' שלמה קלינמן ז"ל, והיה לו אח בשם יוסף זלמן קלינמן ז"ל, שהיה מתפלל אצל חמיו של ר' ישעיה - כ"ק אדמו"ר מסטרופקוב שליט"א. הוא סיפר לו שהם היו גרים בעיירה סוואלוא, ויום אחד אירגנו בעיירה עגלה לכל מי שרוצה לנסוע לר' העניך מקרעצקי לבקש ישועה, והוא ואחיו נסעו. אחיו היה בן אחת-עשרה וגמגם מאד חזק עד שכמעט לא יכל לדבר כלום. כשנכנסו יחד לרבינו, אמר ר' שלמה לרבינו: "מיין ברידער קען נישט רעדן" (אח שלי לא מצליח לדבר). רבינו נתן לו מכה על פיו ואמר לו: "רעדט!", והוציא אותם מהחדר ומיד כשיצא התחיל לדבר כאחד האדם.

חתנו כבנו

סיפר כ"ק האדמו"ר בעל ה"ברך משה" מסאטמאר זיע"א, חתן רבינו, שבבעירתו פנה אליו חמיו-רבינו וביקש ממנו כמה פעמים שהוא רוצה ללמד אותו לקראו 'קוויטלעך' ולפעול ישועות לאנשים, אבל הוא סירב ואמר: "אני לא אהיה רבי, ואין לי סיבה לעשות זאת". ואכן, לפי ההיגיון לא היה זה מציאותי שה"ברך משה" ימשיך את שושלת סאטמאר, אך רבינו אמר לו כמה פעמים: "אתה תהיה מנהיג גדול בכלל ישראל, וחבל שלא תלמד ממני עכשיו". וסיפר ה"ברך משה" שתמיד כאב לו שלא הלך ללמוד אצל חמיו את הדרך איך לפעול ישועות בניקל לכלל ישראל...

שופכים לב כמים על הציון הקדוש בסאטמאר

לדבר איתו שנחלש נראות עקב כך ובכה יומם וליל על צרות כלל ישראל.

צופה ומביט עתידות

סיפר יהודי בשם הרה"ח ר' חיים רפפורט, שהיה גבאי של רבינו בעיירה סאטמאר, שביקש פעם ברכה מרבינו לפרנסה להורים שלו שהיו ממש עניים, ורבינו השיב לו: "בשביל מה אתה מבקש בשבילים פרנסה? עוד מעט אף אחד מהם לא יישאר, אבל אתה תגור בארה"ב ושם תזכה לעשירות מופלגת, והבנים שלי גם יגורו שם ואני מבקש ממך שתעזור להם שם כשיבואו לבקש ממך". ואכן, כפי שרבינו אמר כך היה. שנים מועטות לאחר מכן, כל משפחתו של ר' חיים נספתה בשואה האיומה, ואילו ר' חיים ניצל והקים את ביתו בארה"ב וכן נהיה לעשיר מופלג.

הכנסת אורחים 'חסדי ר' ליבל' בסאטמאר רומניה

הכנסת אורחים סאטמאר ממול הציון הקדוש

בואו ונחזיק טובה לעסקני חסידי סאטמאר בארה"ק ובראשם העסקן הנמרץ רב הפעלים ועתיר המעש הרה"ח ר' יהודה לייב הנדלס שליט"א מביתו, על היוזמה המבורכת להנציח את זכר רבינו בהקמת ישיבה על קברו שברומניה, בדמות הקמת והפעלת בית 'הכנסת אורחים' ומקום להנצחת זכר הצדיקים הטמונים בעיר סאטמאר שברומניה.

'הכנסת אורחים חסדי ר' ליבל' ממוקמת ממול שטח בית העלמין דסאטמאר ברומניה, נותנת אכילה ושתיה כשרים למהדרין כל שעות היממה, ואף דואגת להקים שם ושארית לקדושים אשר בארץ סאטמאר המה.

הכנסת אורחים 'חסדי ר' ליבל', הינה חוליה חשובה ומבורכת בהייצאת זכר היהדות ברומניה, ובהצבתה על מפת התיירות החסידי העולמית, על ידי מתן שירות אוכל כשר בלב המדבר הרחוק ברומניה, בואו נקווה כי חפץ השם בידם יצליח להרחיב גבולי הקדושה, במתן שרותי דת נוספים המצטרפים לעוברי הדרכים המגיעים לפקוד קברי אבות וקברי צדיקים בסאטמאר והגלילות.

מוטב יחלל שבת אחת...

בחור אחד הגיע אל רבינו לחג השבועות, וכשנכנס לתת ידו לרבינו, אמר לו רבינו: "אני מבקש ממך שלא תישאר כאן ליום-טוב אלא תחזור הביתה". הבחור שמע את הדברים, אבל חשב שזה מגיע מ'מדת חסידות', שהרבי רוצה שהוא יכבד את הוריו, והוא נשאר בחצר הקדוש.

באמצע יום-טוב עבר הבחור אצל רבינו להגיד "גוט יום טוב", ורבינו עצר אותו ואמר לו: "עכשיו ביום-טוב אתה הולך לרכבת וגוסע מכאן כי אני מצווה זאת עליך". למשמע הדברים קם הבחור ונסע ביו"ט, שכן הבין שמדובר במשהו חמור ממש. ואכן, כמה שעות לאחר מכן הגיעו חיילים מהצבא לחפש את אותו בחור, שהיה עריץ, ואם היו תופסים אותו היה נגזר גזר-דינו למוות, ובזכות שברח בזמן ניצל ממוות לחיים.

שליחי הציבור של רבינו לאמירת 'כל נדרי'

סיפר הרה"ח רבי ישראל יעקב דוידוביץ ז"ל, מיקירי נווה אחיעזר בכני ברק, שבשנת תש"ג היה מגויס עם רבבות ישראל למחנות העבודה בכפייה (מונקא סאבור) של ההונגרים הארורים, לקראת יום הכיפורים הצליחו יהודי הסביבה להשיג לגדוד שלו חופשה כדי שיוכלו להתפלל בקרב יהודים. והרה"ח הגי'ל שהי' מתלמידי חסידי הקדושת יו"ט' מסגינט, נסע לכפר קרעצקי, אל הרה"ק עושה פלא רבי חנוך העניך זצ"ל הי"ד. בליל 'כל נדרי' בלטו בתוך הקהל הקדוש קבוצת המגויסים, שלדאבונם נאלצו לגלח פאת זקנם כצבא, והיו לבושי בגדי צבא. לפני כל נדרי נישג אליהם הרה"ק, ובחר אותם ושנים מחבריו, וצויה עליהם לגשת לפני העמוד לתפילת כל נדרי, ואמר בלב נשבר: *רבונו של עולם, רואה אני כי מחבב אתה יהודים במראה כזה, שהרי רק מרוב חבתך גרמת להם זאת, לאבד צלם יהודי, א"כ יהיו אהוביך אלו שלוחינו להתחנן בלבם הנשבר, ולבקש על נפשנו בימי זעם אלו.*

'קמיע' הסגולה של העיירה 'קרעצקי'

דבר פלא והפלא סיפר הרב בצלאל שטינברג, שהיה תלמידו של רבינו בשיבה בקרעצקי והיה גר בעיירה זו, שכל השנים שרבינו היה בעיירה היו כל תושביה בריאים וחזקים ללא שום מחלה כלשהוא, ולכולם היה זרע של קיימא ושידוכים בעת הגיעם לפרקם ללא כל עיכוב, ולא היה לאף יהודי מכל העיירה שום צרה או קושי מסויים!

תמונת רבינו הק' באמצע כאשר לימנו בנו הקירילוצער רוב ולצידו מימין הרה"ק יצחק מאיר זי"ד ומצד שמאל בנו בעל המנחת יו"ט מסאטמאר זיע"א תודתנו למכון זכר חסדי אבות על התמונה הנדירה

תמונת רבינו זיע"א באמצע לימנו בנו בעל המנחת יו"ט מסאטמאר ולשמאלו בנו הבחור הק' יצחק מאיר הי"ד

בכל צותם לו צר

סיפר הרה"צ ר' חיים ישעיה הלברשטאם שליט"א, רב חסדי סאטמאר במנסקי, חתנו של מרן ה"ברך משה" זי"ע, שכאשר התחילו לשמוע את הצרות והייסורים והזוועות שכלל ישראל עבר בדייטשלאנד (גרמניה) מהנאצים ימ"ש, השפיעו השמועות מאוד קשה על רבינו והוא התמוטט מבחינה רפואית, ושלושה ימים לא יכלו

[תודתנו לעוזרים והמסייעים בעריכת כתבה זו הרה"ח ר' אליעזר פרידמן והרה"ח ר' יהודה לייב הנדלס שליט"א. תמונות: דוברות האגודה למקומות הקדושים ברומניה; דוברות הכנסת אורחים חסדי ר' ליבל; בסאטמאר רומניה]